

Ghid de evaluare a propunerilor de proiecte pentru Componenta II

Cuprins

I. Instrucțiuni pentru evaluare

II. Componenta II a programului finanțat de Guvernul României
și din împrumutul de la Banca Mondială

III. Sugestii pentru evaluarea proiectelor majore și de inițiere
program

IV. Sugestii pentru evaluarea proiectelor independente

Stimate Doamne Profesor,

Apreciem în mod deosebit faptul că ați acceptat să participați la evaluarea proiectelor depuse la runda a treia a competiției pentru obținerea de granturi în cadrul Componentei II a programului finanțat de Guvernul României și din împrumutul de la Banca Mondială.

Procesul de evaluare a proiectelor este esențial în stabilirea câștigătorilor. În consecință, pentru o maximă obiectivitate a procesului de evaluare, vă rugăm să urmăriți procedurile descrise în continuare.

Formularul de evaluare inclus în plic va fi completat conform instrucțiunilor detaliate din acest ghid. De asemenea, vă rugăm să completați caseta de pe prima pagină a formularului. Fiecare proiect evaluat, împreună cu formularul de evaluare, va fi închis într-un plic separat și va fi returnat la Rectoratul instituției Dvs.

În cazul apariției oricărei nelămuriri cu privire la procedurile de evaluare nu ezitați să contactați CNFIS la numărul de telefon 311.18.90 sau la adresa de poștă electronică cnfis@ucp.ro.

Vă mulțumim anticipat pentru eforturile Dvs. și sperăm să continuăm colaborarea cu Dvs. și în runda următoare a competiției.

I. Instrucțiuni pentru evaluare

1. Fiecare criteriu după care se face evaluarea se punctează pe o scară cu note întregi de la 0 la 3, având semnificațiile:
 - 0 - proiectul nu se încadrează în acest criteriu
 - 1 - proiectul îndeplinește slab acest criteriu
 - 2 - proiectul îndeplinește bine acest criteriu
 - 3 - proiectul îndeplinește foarte bine acest criteriu
2. Punctajul acordat (nota) se înscrie în căsuța respectivă.
3. Pentru fiecare paragraf (paragrafele sunt numerotate cu cifre arabe) evaluatorul face totalul notelor, pe care îl înscrie la finalul paragrafului, în căsuța “Total”.
4. Evaluatorul face suma tuturor notelor acordate, pe care o înscrie în căsuța “Punctaj total general”.
5. Argumentele care au condus la acordarea notelor se înscriu în spațiile special concepute din fișa de evaluare. Menționăm că după fiecare întrebare trebuie să existe o justificare a punctajului acordat; în caz contrar, fișa de evaluare nu este luată în considerare. Se vor specifica punctele tari și punctele slabe ale propunerii de proiect.

Notă:

- a. În această etapă, evaluarea are un caracter confidențial; date referitoare la proiect sau evaluare nu pot fi divulgate altor persoane sau făcute publice.
- b. După evaluarea tuturor propunerilor și anunțarea rezultatelor, punctajele și argumentele care au stat la baza aprobării sau respingerii proiectelor vor fi făcute publice. Datele despre evaluatori sunt confidențiale.

II. Componenta II a programului finanțat de Guvernul

României și din împrumutul de la Banca Mondială

Consiliului Național al Finanțării Învățământului Superior (CNFIS) îi revine întreaga responsabilitate pentru implementarea Componentei II.

Componenta II a programului finanțat de Guvernul României și din împrumutul de la Banca Mondială are ca scop dezvoltarea unor programe universitare, de colegii și de educație permanentă în domenii cu cerere ridicată de studenți, respectiv cu mare căutare pe piața forței de muncă. Dezvoltarea/crearea unor astfel de programe strategice în cadrul instituțiilor de învățământ superior este încurajată și susținută prin granturi câștigate în urma unor runde de competiție, organizate de CNFIS. În cadrul competiției există trei subcomponente, după cum urmează:

- **Programe universitare:** aceste proiecte au ca scop dezvoltarea și întărirea programei de învățământ, urmărind pregătirea studenților în noi domenii în cadrul unei economii de piață aflată în continuă evoluție; se acordă prioritate propunerilor de proiecte din domeniile orientate spre economia de piață, cum ar fi: economie, management, administrarea afacerilor, științe sociale și drept, domenii interdisciplinare, precum și proiectelor care introduc noi metode de predare-învățare, sau întăresc colaborarea interinstituțională în scopul utilizării cât mai eficiente a resurselor;
- **Programe pentru colegii:** aceste proiecte au ca scop dezvoltarea unor cicluri de învățământ pe termen scurt, cu obținerea unei diplome recunoscute la nivel național; aceste propuneri de învățământ de scurtă durată vor avea un caracter de pregătire profesională mai pronunțat decât programele universitare desfășurate pe o perioadă de patru ani și vor fi programe de interes pentru economia locală, în domenii ca: turismul, managementul micilor întreprinderi, etc.
- **Programe de educație permanentă:** aceste proiecte au ca scop dezvoltarea unor programe de educație destinate recalificării absolvenților, sub forma unor cursuri scurte și part-time, a căror finanțare va fi amortizată în întregime în timp; la absolvire se obțin diplome în domenii de larg interes precum contabilitate, finanțe, administrarea afacerilor etc.

Proiectele se împart, de asemenea, în trei categorii de finanțare:

- **Proiectele independente** sunt menite să rezolve anumite situații punctuale. Ele se desfășoară pe o durată de maximum trei luni, iar suma solicitată nu poate depăși, decât în cazuri excepționale, 5000 USD (de exemplu, când valoarea piesei de echipament ce se dorește a fi cumpărată depășește această sumă).
- **Proiectele de inițiere de program (PIP)** se desfășoară pe o durată de 12 luni iar suma ce poate fi alocată unui astfel de proiect poate varia între 5000 și 25000 USD. Menirea acestor proiecte este să creeze premisele derulării unor programe majore de îmbunătățire a sistemului de învățământ.

- **Programele majore** se disting prin complexitatea lor, vizând modificări de esență ale sistemelor la care se referă precum și previzionarea unor efecte ulterioare importante. Este recomandabil ca programele majore să fie precedate de programe de inițiere, care pot demonstra viabilitatea acestora și competența echipei care le implementează. Finanțarea unui program major este astfel, în mod logic, consecința realizării cu succes a proiectului său de inițiere.

Durata de derulare a unui program major este de 2 - 3 ani iar suma maximă ce poate fi alocată variază între 25.000 și 500.000 USD.

Conform procedurilor din acordul cu Banca Mondială, propunerile de finanțare trebuie să parcurgă următoarele trepte de evaluare:

- I. Evaluare la nivel instituțional
- II. Evaluare la nivelul CNEAA
- III. Evaluare la nivelul CNFIS:
 - evaluare la nivel de experți
 - evaluare la nivel de comisie de specialitate a CNFIS
 - evaluare la nivel de comisie de program a CNFIS
- IV. Controlul efectuat de experții Băncii Mondiale
- V. Aprobarea finală pentru deschiderea finanțării dată de Ministrul Educației Naționale.

III. Sugestii pentru evaluarea proiectelor majore și de inițiere program.

În urma discuțiilor avute cu experții Băncii Mondiale pe marginea proiectelor depuse la runde anterioare, s-a concluzionat că o serie de cereri de finanțare au fost concepute mai degrabă ca proiecte de cercetare sau ca proiecte administrative, decât ca programe de dezvoltare a programei de învățământ în universități sau programe de educație permanentă - care, în conformitate cu acordul cu Banca Mondială, reprezintă în fapt obiectivele Componentei a II-a. Ca urmare a experienței acumulate de CNFIS în rundele anterioare, considerăm utile anumite precizări pentru evaluarea proiectelor, astfel încât să obțină punctaj mare acele propuneri care îndeplinesc prevederile din acordul cu Banca Mondială.

Iată, în continuare, aceste sugestii, așa cum reies din conceperea fișei de evaluare:

1. *Structurarea și administrarea programului. Urmărirea rezultatelor.*

- Descrierea cu claritate a obiectivelor și etapelor de parcurs pentru realizarea programului

Un program bine conceput trebuie să evidențieze clar obiectivele propuse, etapele de desfășurare a programului și să ofere o vedere de ansamblu asupra acțiunilor ce urmează a fi întreprinse de echipă, atât pe durata estimată de program, cât și în continuare.

- Existența/crearea mecanismelor instituționale necesare monitorizării programului - modul de urmărire și evaluare pe parcurs a rezultatelor

La nivelul instituției(lor) coordonatoare a(le) programului, este necesar să existe sau să fie create prin intermediul programului, modalități de urmărire a desfășurării acestuia și de apreciere a rezultatelor obținute de program pe parcurs, cu scopul detectării din timp a unor eventuale neajunsuri (neconcordanțe) și a remedierii acestora în timp util.

- Concordanța dintre baza materială, resursele umane existente și obiectivele programului

Pentru a asigura credibilitatea programului, instituția coordonatoare a programului trebuie să fie capabilă (din punct de vedere al resurselor umane și materiale) să susțină desfășurarea preconizată a proiectului.

- Concordanța dintre durata propusă pentru desfășurarea programului și obiectivele parțiale și finale ale programului

Perioada de realizare a obiectivelor propuse trebuie să fie suficient de mare pentru a permite desfășurarea cu succes a etapelor prevăzute, dar și să asigure amortizarea investițiilor făcute în timp util.

- Credibilitatea realizării unei implementări a programului în forma propusă, ținând cont de experiența și activitatea științifică a echipei în domeniul vizat de program.

Echipa de program este alcătuită din cadre universitare a căror experiență și activitate științifică în domeniu este de natură să asigure credibilitatea programului propus.

2. Contribuția programului propus la reforma învățământului superior.

- Modul în care programul propus răspunde Planului Strategic de Dezvoltare Instituțională

Până în toamna anului 1998, fiecare universitate trebuie să-și definitiveze Planul Strategic de Dezvoltare; din anexa de evaluare instituțională a programului să reiasă că obiectivele propuse sunt susținute de acest plan.

- Ridicarea calității procesului de învățământ la standarde internaționale

Una dintre ideile fundamentale ale Programului de Reformă a Învățământului Superior în România este alinierea procesului de învățământ din țara noastră la nivel internațional, având drept consecință recunoașterea diplomelor pe plan internațional, cunoscut fiind faptul că stadiul actual al învățământului românesc nu permite, în general, realizarea unei asemenea echivalări.

- Gradul de noutate adus de programul propus în domeniul vizat

Este imperios necesar ca programul propus să aducă o notă de noutate, fie prin dezvoltarea unui domeniu deja existent, fie prin crearea unuia nou; el nu trebuie să se limiteze la dotarea cu bunuri materiale a instituției coordonatoare, ci să îmbunătățească curricula universității respective.

- Introducerea unor tehnici noi de predare - învățare

Cum tehnicile actuale de predare-învățare din România sunt în mare măsură învechite, fie datorită bazei materiale precare, fie datorită lipsei unei programe de învățământ adecvate, unul din obiectivele propuse ar fi acela de a introduce noi abordări ale procesului de predare-învățare, accentul căzând pe creșterea interactivității cursurilor și pe actualizarea informației.

- Rigurozitatea procedurilor de selecție și accesibilitatea programului

Pentru reușita programului, se impune selecția candidaților apti să realizeze scopurile propuse, printr-o testare adecvată; acest fapt nu trebuie să limiteze accesul celor interesați, șansele de participare rămânând egale. Programul trebuie să se adreseze unei game cât mai variate de cursanți și să-i aleagă pe cei mai potriviți scopurilor sale.

- Introducerea unor noi sisteme de evaluare a cunoștințelor, în concordanță cu cele utilizate pe plan internațional

Cum tendința actuală pe plan internațional este de a asigura sisteme de evaluare a cunoștințelor dobândite de studenți bazate pe testarea abilității acestora de a prelucra informația primită și nu pe

capacitatea lor de memorare, e preferabil ca programul să introducă asemenea sisteme inovatoare, care să le înlocuiască (în parte) pe cele existente.

- Modul în care studenții beneficiază de program

După cum am menționat, s-a constatat de către experții Băncii Mondiale că o serie de cereri de finanțare au urmărit, în principal, obținerea de fonduri destinate activității de cercetare și îmbunătățirii bazei materiale, pe când scopul prioritar al acestor fonduri este îmbunătățirea procesului de învățământ, cu accent pe pregătirea studentului; studentul trebuie să aibă astfel acces direct la dotările moderne sau la facilitățile aduse de program.

- Măsura în care programul răspunde cererii studenților

În conținutul programului propus trebuie să existe argumente pentru rațiunea înființării unei noi secții, introducerea unui nou curs, etc., prin prisma cererii și interesului studenților pentru respectiva secție, curs, etc. Ar fi indicat, de asemenea, să existe o estimare a numărului de potențiali candidați.

- Îmbunătățirea activității practice și stimularea creativității cursanților

Proiectul trebuie să urmărească dezvoltarea aptitudinilor profesionale ale cursanților prin diverse activități practice (laboratoare, practică efectivă în producție, etc.), să urmărească creșterea interactivității procesului de învățământ și să atragă studenții către activitățile de cercetare, dându-le posibilitatea de a-și cultiva și dezvolta aptitudinile.

- Flexibilitatea și adaptabilitatea programei de predare; interdisciplinaritatea programului

Programa propusă trebuie să fie astfel concepută încât să poată fi "schimbată din mers" în funcție de cerințele socio-economice, de evoluția domeniului vizat; programul să poată fi urmat de un număr cât mai mare de candidați din domenii conexe celui vizat; interdisciplinaritatea programului contribuie la o utilizare cât mai eficientă a resurselor.

- Capacitatea programului de dezvoltare a legăturilor interinstituționale

Participarea mai multor instituții de învățământ la desfășurarea programului favorizează circulația informației între centrele universitare, schimbul de experiență, precum și o mai bună utilizare a resurselor umane și materiale existente; aceasta poate contribui la o echilibrare a nivelului de pregătire a studenților din centre universitare diferite.

3. *Legătura programului propus cu piața forței de muncă.*

- Crearea unor legături interactive cu piața muncii

Programul propus trebuie să vină în întâmpinarea cererii studenților și a economiei de piață; astfel, se impune asigurarea unui schimb de informații între universități și beneficiarii forței de muncă. Cu cât acest schimb este mai activ, cu atât cursanții au șanse mai ridicate de angajare la absolvire; în aceste condiții, programul răspunde efectiv schimbărilor rapide ce au loc în contextul economiei de piață din România.

- Estimarea cererii de forță de muncă în domeniul vizat de program

Odată asigurat transferul de informații dinspre și înspre piața forței de muncă, programul propus trebuie să fie în concordanță cu datele obținute din domeniul vizat de program, astfel încât numărul de potențiali cursanți să nu se abată prea mult de la posibilitățile reale de absorbție ale pieței forței de muncă.

- Participarea agenților economici la program

Este importantă atragerea participării la program a partenerilor economici; acest lucru poate însemna: asigurarea unor surse complementare de finanțare, sponsorizări, organizarea activităților practice ale cursanților, contracte de școlarizare, cursuri de specializare (educație permanentă) etc.

- Contribuția programului la dezvoltarea regională

Pentru asigurarea unei credibilități a programului, e preferabil ca acesta să se înscrie în direcția regională de dezvoltare socio-economică și culturală a zonei de proveniență; altfel, există riscul ca programul propus să nu aibă continuitate și sprijin din partea comunității locale. Aceste argumente nu trebuie interpretate ca un conservatorism exagerat. Propunerile cu un pronunțat caracter novator trebuie examinate însă cu mare atenție pentru evitarea utilizării ineficiente a fondurilor.

- Măsura în care participanții la program beneficiază de practică în domeniul vizat și reducerea perioadei de acomodare cu viitorul loc de muncă

În scopul unei pregătiri profesionale cât mai bune a studenților, programul trebuie să asigure desfășurarea unor activități practice conexe obiectivelor propuse; tendințele actuale ale învățământului pe plan internațional sunt acelea de îmbinare a pregătirii teoretice cu cea practică, ceea ce duce la creșterea gradului de adaptabilitate a studenților la realitățile unui loc de muncă.

- Creșterea șanselor de angajare pentru cursanți după absolvire

Unul din obiectivele majore ale programului trebuie să fie asigurarea unor șanse reale pentru cursanți de a-și găsi un loc de muncă adecvat după absolvire. Șansele de angajare sunt cu atât mai ridicate cu cât programul se înscrie mai bine în dezvoltarea regională, cu cât activitățile practice sunt mai bine organizate și cu cât programa de învățământ este mai aproape de tendințele vieții socio-economice.

4. Bugetul, eficiența și resursele programului

- Concordanța între obiectivele programului și structura bugetului

Se va urmări dimensionarea corectă a întregului buget și echilibrul dintre componentele acestuia în conformitate cu obiectivele proiectului. Scopul componentei a doua, de a cărei implementare este responsabil CNFIS, nu este în principal acela de a oferi schimb de experiență cu exteriorul, așa cum este cazul proiectelor TEMPUS de mobilități, nici de a se orienta cu precădere spre achiziționarea de echipamente, ci acela de a dezvolta învățământul din universitățile românești.

- Gradul de fundamentare a fiecărui capitol de cheltuieli (din fișa de buget)

Se va urmări concordanța dintre punctele 7 și 9 din anexa 3 (fișa de buget) și descrierea programului din anexa 2; sumele cerute trebuie să fie realiste și în concordanță cu realitățile românești; cererea de fonduri trebuie argumentată riguros pe capitole de cheltuieli. Rolul granturilor acordate de CNFIS este de a oferi oportunitatea dezvoltării programei de învățământ și de a stimula căutarea unor surse complementare de finanțare.

- Existența/crearea unei baze materiale care să asigure desfășurarea preconizată a programului

Se va urmări în acest sens punctul 2 din anexa 3 precum și descrierea proiectului din anexa 2. Credibilitatea programului este susținută de concordanța între baza materială necesară desfășurării programului și obiectivele propuse. După cum s-a menționat mai sus, acest argument nu trebuie să conducă la utilizarea în exclusivitate a fondurilor acordate prin grant CNFIS pentru crearea/îmbunătățirea bazei materiale necesare și nici să dezavantajeze universitățile mici în favoarea celor mari (de regulă mai bine dotate).

- Existența unor surse complementare de finanțare

Se vor aprecia în mod deosebit proiectele care atrag fonduri și din alte surse. Nota acordată la acest punct trebuie să fie direct proporțională cu raportul
$$\frac{\text{Bani din alte surse}}{\text{Suma totala solicitata prin grant}}$$
.

Acest argument vine să sprijine ideea CNFIS de stimulare a directorilor de program pentru găsirea unor surse de co-finanțare.

- Raportul dintre resursele financiare solicitate și realizările previzionate

Ținând cont de dimensiunile limitate ale alocației bugetare pentru învățământul superior în România, finanțarea câștigată prin grant CNFIS trebuie gestionată cât mai eficient, printr-o utilizare rațională, astfel încât să se exploateze la maxim suma obținută.

- Capacitatea programului de a continua după încetarea finanțării prin grant

Se urmărește prin acest punct susținerea acelor proiecte a căror continuare se va face și după încetarea finanțării obținute prin grant. Continuarea unor astfel de proiecte este un argument că reforma învățământului superior are loc. La programele de educație permanentă se va aprecia dacă acestea se vor putea autofinanța prin taxe. De asemenea, se va aprecia existența unor surse viitoare de finanțare.

- Generarea de venituri proprii în instituțiile de învățământ superior participante la program

Generarea de venituri proprii constituie unul dintre obiectivele reformei învățământului superior. De aceea, existența unor astfel de posibilități este un atu al proiectului.

- Măsura în care programul conduce la diminuarea costurilor unitare pe student și creșterea performanțelor pe unitate de cheltuială

Ar fi de dorit ca un program conceput în scopul susținerii reformei învățământului superior din România, în condițiile unui buget limitat, să conducă la diminuarea costurilor unitare pe student - aceasta fiind dovada reală a modului eficient de concepție a programului. Fără a cont afirma mai sus, gestionarea cât mai rațională a resurselor poate duce la atingerea unor performanțe ridicate cu cheltuieli cât mai reduse.

IV. Sugestii pentru evaluarea proiectelor independente

1. Măsura în care programul contribuie la sporirea calității procesului de învățământ:

- Descrierea stării prezente a domeniului în care se încadrează programul

Propunerea de proiect trebuie să evidențieze starea actuală a domeniului vizat, perspectivele acestuia și nevoile pe care le are pentru a se dezvolta.

- Calitatea predării/învățării

Conform strategiei CNFIS, proiectele aprobate vor conduce la îmbunătățirea calității actului de predare-învățare, fie prin introducerea unor tehnici noi de predare, fie prin creșterea interactivității, fie prin noi metode de evaluare a cunoștințelor dobândite de cursanții ce au beneficiat de programul în cauză.

- Legătura cu activități de cercetare pentru stimularea creativității

Cum majoritatea proiectelor independente solicită achiziționarea de echipamente, este preferabil ca acestea, odată ajunse în universitate, să poată fi utilizate atât în folosul procesului de învățământ cât și în cadrul activităților de cercetare, aceasta favorizând apropierea celor două componente ale vieții academice în folosul studenților care pot lua contact cu cercetarea mai devreme, cât sunt încă pe băncile școlii.

2. Măsura în care propunerea se adresează direct activităților cu studenții :

- Sisteme participative de transmitere a cunoștințelor

Creșterea interactivității procesului de învățământ, realizarea unei apropieri între profesor și elev, stimularea participării cursanților în procesul de predare-învățare sunt obiective esențiale pentru programul propus.

- Creșterea calității activităților practice

Un atu important al unei cereri de finanțare este, în ceea ce privește rezultatul său, asigurarea unor condiții optime pentru cursanți care să conducă la dobândirea de abilități practice, să ușureze și să scurteze adaptarea acestora la un viitor loc de muncă.

- Profesionalizare, în sensul contactului cu activitățile economice, tehnice sau sociale

Scopul unui proiect independent este, în general, de a îmbunătăți baza materială sau experiența profesională; acest lucru are ca rezultat imediat îmbunătățirea nivelului de pregătire profesională a studenților.

3. Măsura în care programul se bazează pe o folosire eficientă a resurselor:

- Concordanța dintre baza materială și resursele umane existente și obiectivele programului

Echipamentele achiziționate trebuie să fie rapid integrate în procesul educațional și să poată fi

eficient exploatate în folosul bunei desfășurări a programului; în acest sens programul trebuie să evidențieze necesitatea achiziționării acestor echipamente.

- Durata propusă pentru desfășurarea programului este în concordanță cu obiectivele parțiale și scopul final al programului.

Un program independent se întinde pe perioada a maximum trei luni calendaristice, deci achiziționarea și instalarea echipamentelor nu poate depăși acest interval.

4. Măsura în care propunerea de program este realizabilă din punct de vedere al resurselor financiare sau de altă natură solicitate:

- Raport resurse financiare/realizări previzionate (efecte benefice pentru calitatea procesului de învățământ)

Ținând cont de dimensiunile limitate ale alocației bugetare pentru învățământul superior în România, finanțarea câștigată prin grant CNFIS trebuie gestionată cât mai eficient, printr-o utilizare rațională, astfel încât să se exploateze la maxim suma obținută. De asemenea, principiul eficienței trebuie să ghideze, indiferent de situația economică, activitatea din cadrul universităților.

- Surse complementare de finanțare și sprijin instituțional

Atragerea de fonduri complementare în universități este una din direcțiile spre care reforma învățământului superior se îndreaptă. Se vor aprecia în mod deosebit proiectele care atrag fonduri și din alte surse. Nota acordată la acest punct trebuie să fie cu atât mai mare cu cât fondurile complementare reprezintă un procent mai mare din valoarea totală a proiectului. Acest argument vine să sprijine ideea CNFIS de stimulare a directorilor de program pentru găsirea unor surse de co-finanțare.

- Capacitatea instituției de a susține financiar continuarea programului după încetarea finanțării lui de către CNFIS

Se urmărește prin acest punct susținerea acelor proiecte a căror continuare se va face și după încetarea finanțării obținute prin grant. Continuarea unor astfel de proiecte este un argument că reforma învățământului superior are loc. La programele de educație permanentă se va aprecia dacă acestea se vor putea autofinanța prin taxe. De asemenea, se va aprecia existența unor surse viitoare de finanțare.

5. Măsura în care proiectul este bine structurat și propune o monitorizare eficientă din partea instituției:

- Descrierea cu claritate a obiectivelor și etapelor ce vor fi parcurse pentru realizarea acestora.

Aceasta este o condiție sine qua non pentru o evaluare corectă. O prezentare clară a programului este o dovadă că programul va avea o desfășurare exactă și conformă planului inițial. Reciproc, o prezentare confuză poate însemna o desfășurare pe măsură a programului.